د جملو په تشو ځایونو کې له لاندېنیو دریو کلمو څخه مناسبه کلمه ولیکئ.

______ پراخه معناوې لري، لنډې او په تول برابرې ویناوې دي چې د دلیل د منلو لپاره په خبرو اترو کې ویل کیږي .

متلونه،   کیسې،   غزلې

که انسان ښه وکړي نو حاصل په یې ______ وي.

بد،   نېک،   خراب

د دنیا مثال د پټي او د انسان ټول اعمال او کارونه د ______ په څېر دي.

خاوره،   گیاه،   تخم

د پښتو ژبې الفبا

د پښتو ژبه د الفبا څلوېښت توري لري چې دا دي :

ا - ب - پ - ت - ټ - ج - چ - خ - څ - ځ - د - ډ -

ر - ړ - ز - ژ - ږ - س - ش - ښ - ک - ګ - ل - م

- ن - ڼ - و - هـ - ی

په دغو تورو کې ۲۲ توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته

توري یوازې په پښتو کې راځي چې هغه دا دي :

ټ ډ ړ څ ځ ږ ښ ڼ

په دغو دېرشو تورو کې ۲۶ توري چپ او څلور کومکي توري دي.

په پښتو کې د عربي ژبې دغه یولس توري هم په مستعار ډول استعمالېږي:

ث ح ذ ص ض ط ظ ع غ ف ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه اصلاً

پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا مثالونه په کلمو کې:

اس، باغ، پلار، توت، ټولګي، جامې، څوک، څراغ، ختکی، مځکه، دېوال،

ډوډۍ، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه ، ښځه ، کور ، او داسې نور.

د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځايونو کې وليکئ:

خاص ، ګډ ، کانسوننټ ، واول

شريک : ۲۲ توري د پښتو او فارسي تر منځ ـــــ دي.

خپل : د پښتو ـــــ توري اته دي

چپ : د پښتو الفبا ۲٦ توري لري.

کومکي: په پښتو ژبه کې ځلور توري ـــــ بلل کيږي.

د هرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه دي. سم ځواب يې په (√) علامه وښاياست:

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟	(۲۰، ۳۰ ، ٤۰)
د پښتو او دري تر منځ ګډ توري څو دي؟	(۲۰، ۲۸ ۲۲)
د پښتو په الفبا کې چپ توری څو دي؟	(۲۵، ۲۸ ، ۲۱)
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟	(درې، څلور ، دوه)
د عربي څو توري په پښتو کې استعمالیږی؟	(پنځه، اته، ښولس)

د چېنې غاړه

چېنې ته ځم را پسې راشه - زه به منګی په لپو ورو ورو ډکومه.

زموږ په وطن کې الله پاک په چېنو کې ډېر برکت اچولی دی. د چېنو اوبه په اوړي کې سړې او په ژمي کې تودې دي.

زمونږ خلک د څښاک د پاره د چېنې اوبه استعمالوي. تورپېکۍ او نجیبه د خپلو ملګرو سره د څښلو اوبو د راوړلو د پاره چېنې ته روانې وي. په لاره کې د بر کلي غوټۍ او زرغونه هم ورسره ملګرې شوې. غوټۍ ، نجیبې ته د کوزدې مبارکي ورکړه او خپله خوښي یې پرې ښکاره کړه ، خو شرېني یې هم ترې وغوښته.

نجیبې ، غوټۍ ته ووېل: «ته ، زرغونه او د کلي نورې جنکېانې به د زیارت په ورځ غرمه د شرېنۍ په نوم ډوډۍ لپاره زموږ کورته راشی. خو ګوره چې دریا دې هیره نشي». غوټۍ ورته ووېل: «دریا به زه د څادر لاندې راوړم. خو تورپېکۍ به سندرې وابي: او ته به اتهونه کوی.»

لاندي کلمو ته ضد کلمې ولیکئ:

سړی: ______

شرین: ______

ورځ: ______

هېر: ______

په لاندېنیو سوالونو کې هر سوال ته درې ځوابونه درکړل شوي. سم ځواب یې په (√) نخښه وښایاست.

مور د څښلو اوبه د کوم ځاي څخه راوړو؟

-- سیند -- دریا -- چېنې

تورپیکۍ او نجیبه د منګیو سره چېري تللې؟

-- چېنې -- درباب -- ویالی

غوټۍ، نجیبې ته د څه شی مبارکي وویله؟

-- د زوی -- کوژدی -- واده

شـعر

بوه ورغ چېرې په لاره تېرېدم زه

ناڅاپي د ونې لاندې ودرېدم زه

دوه مرغۍ شوې پاس پهٔ ونه کې په جنګ

دواړه غونډۍ کلوله شوې په دا رنګ

د غونډوسکي غونډې لاندې ولوېدلې

پېشو توپ کړ دواړه يې غبرګې ونيولې

چغ و پغ شور او فرياد يې وکړ ډېر

ولې څه کېده چې وخت و ځينې تېر

نفاق دواړه د بلا په خوله کې ورکړې

غلېم دواړه رېز مرېز ، زېر او زبر کړې

که څوک کاندي اختلاف له خپله وروړه

له دښمنه به پامال شي له ضروره

فرض کړه دا چې همېشه دښمن تيار دی

د فرصت او د موقع په انتظار دی

د هر لغت په مقابل کې هم معنا کلمې ولیکئ.

ربړ مربړ: ________

چغ و پغ: ________

غونډوسکی: ________

کلوله: ________

غلیم: ________

غبرګې: ________

د هر سوال سم ځواب په (√) وښاياست.

دوه مرغۍ چېرې په جنګ شوې؟

_ د مځکی پر مخ _ په هوا کې _ په ونه کې

پېشو څه وکړل ؟

_ موږکان یې ونیول _ شیدې یې وڅښلې _ مرغۍ یې ونیولې

مرغیو د کوم شي په خوله کې چغ و پغ وکړ؟

_ د مار په خوله کې _ د پېشو په خوله کې _ د سپي په خوله کې

مرغۍ د بلا په خوله کې څه شي ورکړې؟

_ بې پروايي _ نفاق _ خوب

گل پاچا الفت

گل پاچا الفت د میر سید پاچا زوی په ۱۲۸۷ لمریز هجري کال د لغمان د قرغیو د ولسوالۍ په عزیز خان کڅ کې زیږیدلی و، دی یو عالم او فاضل انسان و . د خپل وخت علمونه یې حاصل کړي وو. لکه څنگه چې الفت صاحب د زده کړې په دوران کې ډېر ذکي او هوښیار و نو پر استاذانو ډېر گران و .

ده کلونه د هیواد په علمي او فرهنگي ټولنو کې کار کړی دی. ډېر ښه شاعر او لیکونکې و ، په لسگونو کتابونه یې لیکلي دي . «غوره نثرونه» او «غوره اشعار» یې مشهور کتابونه دي. الفت موږ ته بلنه راکوي چې علم زده کړو او عمل وربانديې وکړو . دی وایي : چې یې عمله علم د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شیطان جوړوي.

د یوه وطن اولاد یو ✻ تېر له سره په هېواد یو

د افغان په نامه یاد یو ✻ بختور یو چې آزاد یو

دا وطن دی په موږ گران

دا وطن دی د افغان

د هر لغت سمه معنا د ورکړ شوو معناوو څخه وټاکئ.

عالم: پوه ناپوه مینه

الفت: کرکه مینه هوښیار

حاصل: په لاس راوړل د لاسه وتل بایلل

فاضل: عالم بی علم کاتب

ذکی: نالایق تنبل لایق

د جملو په تشو ځایونو کې له لاندېنیو دریو کلمو څخه مناسبه کلمه ولیکئ.

______ یو عالم او فاضل انسان و په لسګونو کتابونه ئی لیکلي دي:

___ میر سید پاچا

___ الفت

___ ګل اکبر

الفت صاحب یو ښه ______ او لیکوال و.

___ ډاکټر

___ انجنیر

___ شاعر

د الفت صاحب ______ مشهور کتابونه دي.

___ ادب تاریخ

___ ګونډ تجلی

___ غوره نثرونه او غوره اشعار

د کنړ سیند

د کنړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سرچینه اخلي. د چترال له خوا د بریکوټ په سیمه کې کنړ ته داخلیږي او له دې ځایه د شیګل او اسمار پر لاره د دنګو غرونو په مینځ کې له اسعد آباد څخه تیر او مخ پر جلال آباد بهیږي. دې سیند سره د کامدیش او پیچ درې سیندونه هم یو ځای شوي دي. د کنړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سربیره کنړ ته ځانګړی ښکلا وربخښلې ده.

په دی سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې یې د سرو او سپینو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښکاریان د کبانو نیولو او زرکشان د زرو په راغنډولو پسې ورځي.

دا سیند د برښنا د تولید او د ځمکو د خړوبولو لپاره ډېری اوبه او د بندونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لری.

د لاندېنیو لغتونو هم معنا کلمې د چوکاټ څخه د جملو په تشو ځایونو کې ولیکئ .

ښایست	ماهیان	اوبه کوی	شروع

پیل -- د کنړ سیند هندوکش له غرو څخه ______ کیږي.

کبان -- د کنړ سیند ډېر ______ لري.

خړوبوي -- د کنړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ______.

ښکلا -- د کنړ سیند د کنړ ولایت ته زیات ______ ورکړي.

پنځم ټولګی

پښتو

لوستل او د مفهومونو پوهېدل:

د افغانستان غرونه

مېرولي له خپل پلار سره په موټر کې پکتیا ته روان و . په لاره کې یې هرې خوا ته ښکلي او دنګ غرونه ولیدل . له پلار څخه یې پوښتنه وکړه : « پلاره، زموږ په هېواد کې، څومره ډېر غرونه دي. دا څه ګټه لري؟ »

پلار یې وویل: « زویه، افغانستان یو غرنی هېواد دی. ډېره برخه یې غرونه دي. دې غرونو زموږ وطن ښکلی او ښېراز کړی دی. زموږ د هېواد اقلیم د همدې غرونو پواسطه په زړه پورې دی. په افغانستان کې لوی او واړه غرونه زښته زیات دي ؛ چې ځینې مشهور او جګ غرونه یې دا دي: هندوکش غر ، بابا غر ، سلیمان غر ، سپین غر ، تورغر ، ترکستان تیربند او ځینی نور .»

میرولي بیا پوښتنه وکړه : «دې غرونو خو زموږ ټول وطن نیولی دی؛ دا موږ ته ګټه لري که تاوان؟»

پلار یې ووېل : «بچېه، که څه هم دغو غرونو زموږ د هېواد ډېره برخه

د لاندې جملو په تشو ځايونو کې د درې ورکړ شوو ځوابونو څخه درست ځواب وليکئ.

د کنړ ولايت ته زياته ښکلا ________ ورکړېده.

د عالېنګار سيند، د عاليشنګ سيند، د کنړ سيند

د کنړ سيند ډېرې زياتې زراعتي مځکې _____ کړېدی.

آبادې ، وچې کړی ، خړوبې

د کنړ سيند د ______ سرچينه اخلی.

بابا غر، هندوکش غر، سپین غر

د حج سفر

حج د اسلام د مبارک دین پنځمه بنا ده، د شاولي پلار سږ کال حج ته تللی و. هغه د حج د مقدسې فریضې تر ادا کولو وروسته تیره ورځ بېرته کورته راورسید. د کلي ټول خلک د هغه ستړي مشي او مبارکۍ ته ورتلل . خلکو به چې به د حاجي صاحب راوړي کمره کې کتل نو له هغه څخه به یې پوښتنې کولې .

هغه د حج د سفر په باب داسې وویل :

سږ کال د نړۍ د گوټ گوټ څخه د تیر کال په نسبت ډېر مسلمانان حج ته راغلي و. عربو ، عجمو تورو او سپینو یو شان احرامونه تړلي و. هر یوه به تلبیه ویله. حاجیان ټول په شریکه د بیت الله شریف طوافونه کوي. عرفات ، منا او مدینې ته ځې. صفا او مروا تر مینځ سعیه کوي او جمرې (شیطان) په کاڼو ولي.

چې په مکه معظمه کې له حج کول خلاص شي. بیا مدینې منورې ته ځي. هلته د پیغمبر(ص) د مبارکې روضې او نورو سپېڅلو ځایونو زیارت او لیدنه کوي. او له هغه ځایه بېا جدی ته ځی.

حج د مسلمانانو د وحدت ایثار او قرباني بېلگه ده.

مونږ په مسجد حرام او مسجد نبوی کې د اسلام او مسلمانانو د ترقۍ ، وحدت، یووالی او په خوږ وطن افغانستان کې د سولې او شرعی نظام د ټېنگښت له پاره دعاگانې وغوښتې.

د لاندې جملو په تشو ځايونو کې د ورکړ شويو کلمو ضد د چوکاټ څخه وليکئ.

ګډوډي	ولاړ	کورکې	جنګ

نظام - ځينى خلک شرعى نظام غواړي او ځنى په ______ کی خپلې ګټې لټوي.

سوله - حج د وحدت پيغام دى نه د ______.

سفر - څوک د حج لپاره وتلى او څوک په _____ ناست دي.

سعيه - حاجيان د صفا او مروا تر مينځ منډې وهي او څوک _____ وي.

د لاندى جملو په تشو ځايونو کې د ورکړ شويو کلمو د چوکاټ څخه وليکئ.

د بيت الله شريف حج د مسلمانانو د _____ او يووالى علامه ده.

عبارت ، وحدت ، ثروت

حج د اسلام د مبارک دين ______ ده.

رواج ، طريقه ، پنځمه بنا

حاجيان د حج د کولو لپاره ______ ته ځى.

مدينى منورى ، مکې معظمې ، جدې

حج په مالدار مسلمان باندې ________.

سنت ده ، واجب دى ، فرض دى

يووالی

یوه زاړه سړي د ځنکدن په وخت کې یو څو غشي وتړل او زامنو ته یې د ماتولو لپاره ورکړل. هر یوه دا کوده واخیسته او هر څومره زور یې چې پرې وکړ ماته یې نه کړه او خپله کم زوري یې ومنله، بیا هغه زاړه تجربه کار پخپله د غشو کوده واخیسته او یو یو یې مات کړ او زامنو ته یې وویل : ای زامنو ! ستاسې حال به دغسې وي. که مو په خپل منځ کې اتحاد او اتفاق در لوده ، هیڅ قوي لاس به پر تاسې بر نه وي او که مو دښمني او بې اتفاقي وکړه ، د دښمن یو کم زوری لاس به تاسې ماتوي او ستاسې له اختلاف څخه به ګټه اخلي.

په لاندې تشو ځایونو کې د چوکاټ څخه هم معنا کلمې ولیکئ !

دمرګ په حالت، د پښو لاندې، ګیډۍ، ناتواني، یووالي

ځنکدن : احمد د _____ په حالت کې و.

پامال : زمونږ د باغ ګلان ماشومانو _____ کړل .

کوده : غوا د جوارو یوه _____ وخوړله .

عجز : زما زوی په پټي کې بوې نه شوه کولای نو خپله _____ یې ومنله.

اتحاد : مونږ هر وخت _____ غواړو.

د هرې پوښتنې سم ځواب په (√) وښایاست :

زاړه سړي له خپلو زامنو څخه څه وغوښتل ؟

-- د غشو د کوډې ماتول

-- د غنمو ګیډۍ ماتول

-- د جوارو کوډې ماتول

غشي چا هو یو مات کړل ؟

-- زامنو

-- خلکو

-- زاړه سړي

له زامنو څخه د اتحاد او اتفاق غوښتنه چا وکړه ؟

-- کاکا

-- ماما

-- پلار

د دښمن یو کمزوری لاس به تاسې ماتوي.

-- که بې اتفاقه وئ

-- که ویده وئ

-- که مصروف وئ

سید جمال الدین افغان

سید جمال الدین افغان د سید صفدر زوی او د سېد علي لمسی دي په ۱۲۵٦هـ ق کال د کنړ ولایت د سیدانو په یوه دینداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړه یې له خپل پلار څخه وکړه او بیا د نورو زده کړو له پاره کابل ته لاړ په ۱۸ کلنۍ کې د لوړو زده کړو له پاره هند ته سفر وکړ. له هنده حج ته ولاړ او بیا هېواد ته راستون شو .

نوموړی ډېر لوي عالم و او د افغانستان له مشهورو خلکو څخه و.

نړیوال یې د شرق نابغه بولي . سید په افغانستان کې د رسمې ښوونې او روزنې بنسټ ایښودونکی دی. هغه هېواد او دین ته ستر خدمتونه کړي دي.

اروپا او غربی نړۍ ته یې هم سفرونه وکړل.

نېچریه او تتمةالبیان فی التاریخ الافغان یې مشهور تألیفات دي.

سېد جمال الدین افغان په ۱۲۷٦لمریز کال په ترکیه کې وفات او هلته دفن شو. خو بیا په ۱۳۲۳لمریز کال کې یې تابوت کابل ته راوړل شو. او د کابل پوهنتون په انګړ کې خاورو ته وسپارل شو.

د چوکاټ له کلمو نه د جملو تش ځایونه ډک کړئ.

پوه	بنیاد	تولد	مړ گنې

زېرېدلي : سېد جمال الدین په کنړ کې ______ شوی دی.

عالم : سېد جمال الدین ډېر _____ او مشهور سړی و.

بنسټ : په افغانستان کې د رسمی زده کړې _____ ایښودونکی دی.

وفات : سید جمال الدین په ترکیه کې ______ شو.

بولي : نړیوال یې د شرق نابغه __________

د جملو په تشو ځایو کې له درکړ شویو دریو کلمو څخه یوه مناسبه کلمه ولیکئ.

سید جمال الدین افغان ډېر لوی _______ و.

(سوداگر عالم شتمن)

سید جمال الدین په افغانستان کې د ______ مؤسس دی.

(د مخابراتو، د صحی چارو، د رسمي ښوونې او روزنې)

سید جمال الدین په ترکیه کې _______ شو.

(ډاکترشو، وفات، امام)

د افغانستان کانونه

زموږ گران هیواد افغانستان ډیر زیات کانونه او تر مځکې لاندې زیرمې لري.

لکه: د مسو، اوسپنې، سرو زرو ، زینتي کانو ، مالگې او ډبرو سکرو کانونه، د تیلو او گاز زیرمې یې د یادولو وړ دي.

له زینتي کانو څخه لاجورد په بدخشان ، سره یاقوت په جگدلي ، زمرود په پنجشیر او ښکلي کوسیت د پیچ درې او نورستان په کانونو کې پیدا کیږي.

مس د لوگر په عینک او در بند کې موندل کیږي. د حاجي گک د اوسپنې کان د نړۍ دریمه درجه کان بلل کیږي چې زموږ د هیواد لپاره ځانگړې ارزښت لري. پر دې سر بیره سره زر د مقر په زرکشان او رخام په هلمند کې شته.

زموږ گران هیواد افغانستان د تیلو او گازو زیرمې هم لري ، چې په شبرغان کې دي .

د مالگې او ډبرو سکرو کانونه د هیواد په مرکزي برخه کې پیدا کیږي.

یورانیوم چې د اتومي انرژي لپاره خام مواد او د هستوي وسلو په جوړولو کې ترې کار اخستل کیږي ، زموږ په هیواد کښې شته.

دغه کانونه او زیرمې زموږ د ټولو خلکو گډې شتمنۍ او طبیعی منابع دي چې باید ساتنه یې وشي.

له ورکړ شویو کلمو ضد د چوکاټ نه د جملو په تشو ځایونو کې ولیکئ!

خاوره	ورک	بی ارزښته

مونډل : زموږ مسین دېګ ______ شو.

ډېرې : تېرې او ______ د کورونو په جوړولو کې پکارېږي.

اهمیت: ځینې کارونه ارزښتناک او ځینې ______ وي.

هم معنا کلمې د چوکاټ څخه د جملو په تشو ځایونو کې ولیکئ!

وطن	معدن	مدارک	زیرمې

ذخیرې: زموږ هېواد د ګازو او تېلو ______ لري.

کان: د افغانستان د اوسپنې مشهور ______ حاجي ګک دی.

هېواد: د ______ ملي شتمني ساتل غواړي.

منابع: کانونه زموږ د هېواد د اقتصاد لوی ______ لري.

موري!

موري چې خدای له تا پېدا کړمه　　ګران يې له هر چا نه پر تا کړمه

په ژبه پوه نه وم، په مينه پوه شوم　　پوه دې په لفظو په معنا کړمه

ورو ورو، دې راوستم خبرو باندې　　راغلی ګونګ وم تا ګويا کړمه

خوب به دې نه و، تر سهاره پورې　　چې لږ څه درد به په ژړا کړمه

رب مې دی خدای، او مربي مې ته يې　　پيدا کړم خدای ، تا توانا کړمه

درس ته لېږلم تا په څه زاريو　　په څه خواريو دې ملا کړمه

ستا احسانونه بې حسابه دي　　ستا کوم يو حق به زه ادا کړمه

نورو ته لوی تاته وړوکی ښيم

ځان به وړوکی درته بيا کړمه

د جملو تش ځايونه د چوکاټ په هم معنا کلمو سره ډک کړئ؟

غښتلی، ننواتو، ښېګړې، محبت

توانا: موري! پيدا کړم خدای او ________ تا کړمه.

مينه: موري! د خبرو کولو نه وم خو په ________ تا پوه کړم.

زاريو: موري! درس ته به دې په څه ________ لېږلم.

احسانونه: موري! ستا ډېر او بې حسابه ________ پر ما دي.

سپینو زرو، لاجوردو ، زمردو ، وسپنې، مسو، د ډبرو د سکرو، مالگې او نور ډېر کانونه دي . په دې غرونو کې ځنگلونه هم ډېر دي. په دغو ځنگلونو کې بې میوې او میوه لرونکې گټورې ونې زیاتې شته.

«پر زیاترو غرونو په ژمي کې واوره ډېره اوري. دغه واورې د اوبو زېرمې دي. په اوړي کې واورې ویلې کېږي او سیندونه ترې بهېږي چې هیواد شېرازه کوي. په دغو غرونو کې گټور بوټي او گیاوې هم شنه کېږي. چې داروگان ترې جوړېږي ؛ او خارج ته هم لیږل کېږي. د افغانستان په غرونو او ځنگلونو کې ځناور هم اوسېږي، لکه: زمریان، پړانگان، لېوان، گیدړان، هوسۍ، گوزې او داسې نور وحشي ژوي او مرغان هم لکه: زرکان، صحرایي چرگان، سیسۍ او داسې نور پکې پیدا کېږي.»

د میرولي پلار ، په خپلو خبرو کې وویل : «د افغانستان غرونه او څه چې په کې موندل کېږي ، دا د افغانستان د ټولو خلکو گډ مال دی . باید ټول وساتل شي. په تېره بیا کانونه یې په خپل سر ونه ایستل شي او ځنگلونه یې ونه وهل شي.»

میرولي د خپل پلار خبرې د زړه په غوږو واورېدلې او مننه یې ترې وکړه.

د هرې جملې په تش ځای کې له درکړ شویو دوو کلمو څخه مناسبه کلمه ولیکئ.

______ ډېره مهربانه او د انساني نړۍ روزونکې ده.

(مور، ترور)

مور په رنځونو او ستونزو کې تر ټولو نه زیاته ______ وي.

(بې پروا، خواخوږې)

د مور ______ احسانونه پر اولاد وي.

(بې حسابه، لږ)

پنځم ټولګي

پښتو

ګرامري جوړښتونه :

د لاندېنيو کلمو جمعې وليکئ:

جمع	مفرد
غرونه	مثال: غر
________	۱- پلار
________	۲- وطن
________	۳- مېوه
________	٤- لېوه
________	۵- زمری

د لاندېنيو مذکرو نومونو مؤنث شکلونه وليکئ:

مؤنث	مذکر
زمرۍ	مثال: زمری
________	۱- ګيدړ
________	۲- زوی
________	۳- ګور
________	٤- زرک
________	۵- چرګ

له نومونو موصوف سره صفتونه ليکل شوي تاسې موصوف ته مناسب صفتونه وليکئ.

١- دنګ غرونه ـــــــ دنګې ونې

٢- غرنی وطن ـــــــ مځکه

٣- واړه غرونه ـــــــ غر

٤- ښکلې هېواد ـــــــ دښته

٥- شنه مځکه ـــــــ سيند

لاندې لغتونه د جملو په مناسبو ځايونو کې وليکئ .

لومړی	نوي	ګرانو	درانه	خوندور

ټول ژوی په ژمي کې په ـــــــ خوب ويده وي.

پسرلی د کال ـــــــ فصل دی.

د نوروز په ورځ زياتره ماشومان ـــــــ کالي اغوندي.

ـــــــ ماشومانو تاسوته د پسرلي د راتلو زېری درکوم.

د نوروز په ورځ زموږ هېوادوال ښه ـــــــ خواړه خوري.

په چوکاټ کې درکړ شوي مؤنث او مذکر نومونه په پام کې ونيسئ او د لاندې جملو په پای کې مناسب فعلونه وليکئ.

باغ، توت، څراغ، ختهکی، دېوال، ډوډی، ړوند، زنه، ژبه، ړلی، سترګه، شپه، ښځه، کور، کوټه

دا کوټه وړه ______.

دا کور لوی ______.

دا ښځه د محمود مور ______.

نن شپه يخه ______.

د محمد يونس سترګه ړنده ______.

په خوست کې ړلی اوريدلې ______.

زما مورنی ژبه پښتو ______.

د نجيبي پر زنه دانه ______.

دا هلک ړوند ______.

وچه ډوډی توده ______.

دا ديوال لوړ ______.

دا ختهکی خوږ ______.

دا څراغ ښکلی ______.

دا توت وچ ______.

دا باغ وړوکی ______.

ورکړل شویو قیدونه د جملې په تشو په ځایونو کې ولیکئ.

ورو ورو، سهار، زاربو، شپې

ګرانی مورې ______ په خبرو تا راوستم، درس ته به دې په ______ لیږلم. او چې د ______ به درد په ژړا کړم، نو تر ______ پورې به دې خوب نه و. ګرانې مور جانې! زه به ستا کوم حق زر ادا کړم. فقط ستا د بخښنې هیله من یم.

د لاندېنیو جملو په تشو ځایو کې د چوکاټ مناسبې کلمې ولیکئ.

زینتي، سره، ښکلي، طبیعی، ګران، زیات

______ زر په زرکشان کې پیدا کیږي.

ډیر ښه او ښکلي ______ کاڼي د پیچ درې او نورستان په کانونو کې وي.

کانونه زموږ د هېواد د اقتصاد د پیاوړتیا ______ منابع دي.

زموږ ______ هیواد افغانستان د مور حیثیت لري.

زموږ هیواد ______ کانونه لري.

______ کوسیت، بیریج او بیریل د پیچ درې په کانونو کې میندل کیږي.

د مفرد کلمو په جمع د جملو تش ځایونه ډک کړئ.

کان - ______ ملي شتمني ده.

کانی - زموږ وطن زینتي ______ لري.

ډبره - د ______ سکاره سونګ کې استعمالیږي.

زر - له سرو ______ څخه ګاڼې جوړیږي.

زیرمه - زموږ په هیواد کې د تیلو او ګازو ______ شته.

هیواد - ډیر ______ کانونه لري.

سکور - د ډبرو ______ ډیر استعمال شته.

د لاندی جملو په خالی ځایونو کې د درې ورکړل شویو کلمو څخه مناسبه کلمه ولیکئ.

زموږ ګران ______ افغانستان ډیر کانونه لری.

(هیواد، حیواد، هیواد)

افغانستان د تیلو او ګاز ______ لری،

(زیرمی، ذیلمې، ځیرمې)

د ډبرو ______ کانونه د هیواد په مرکزی برخه کې پیدا کیږي.

(سه کارد، سکارو ،سکرو)

د لاندې جملو په تشو ځايو کې د چوکاټ څخه مناسبې کلمې وليکئ.

ديندراه، مهربان، نابغه، مشهور، لويو

نړيوال سيد جمال الدين افغان د شرق ______ بولي.

سيد جمال الدين ډير ______ عالم وه.

سيد جمال الدين د سيدانو په يوه ______ کورنۍ کې زيږيدلی دی.

سيد جماالدين له ډيرو ______ کسانو څخه ګڼل کيږي.

هغه لومړنۍ زده کړې له ______ پلار څخه کړې وي.

د چوکاټ په کلمو لاندينې تش ځايونه ډک کړی.

سپارل، وکړې، کړی، لاړ، وکړل، ښخ شو

سيدجمال الدين افغان په ترکيه کې وفات او هلته ______.

سيدجمال الدين افغان د لوړو زده کړو لۀ پاره هند ته ______

سيدجمال الدين افغان تابوت په کابل پوهنتون کې خاورو ته و ______ شو.

سيدجمال الدين افغان هيواد او دين ته خدمتونه ______.

سيدجمال الدين افغان يورپ او غربی نړۍ ته سفرونه ______.

سيدجمال الدين افغان لومړنۍ زده کړې له خپل مهربان پلار څخه ______.

لاندې مفردو کلمو ته جمع ولیکئ.

کوده: ________

کلوله: ________

زاړه: ________

غشی: ________

لاس: ________

په لاندینیو کلمو د جملو پای بشپړ کړئ.

دی، وتړل، ورکړه، نه کړه، وویل، وی، ماته نه کړه

دا یو روښانه حقیقت ________ .

یوه زاړه سړي د ځنکدن په وخت کې یو څو غشي ________.

زامنو ته یې د ماتولو له پاره ________ .

هیڅ یوه دا کوده ________ .

هو څومره زور یې چې پرې وکړ ماته یې ________ .

غشی یې یو یو ، مات کړ او زامنو ته یې ________ .

که حقیقت ووایم؛ نو ستاسې حال به د غسې ________ .

د چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځايونه ډک کړئ.

يخو	تازه	رنې	مينه	يووالی

زموږ د کلي وياله له _____اوبو څخه ډکه ده.

موږ له خپل باغ څخه _____ مېوې راوړو او خوروېې.

د کلي په لښتېو کې _____ اوبه بهيږي.

د کليوالو تر منځ _____ ځکه ډېره وي ، چې يو له بل سره په کارونو کې مرسته کوي.

د ګډ هدف له پاره په ګډه کار کول د _____ سبب کيږي.

لاندې نيمګړې جملې د چوکاټ په فعلونو بشپړې کړئ.

څښم	ورکړې	وخوړل

زه هر سهار يو ګېلاس شيدې _______ .

يوه کاسه مستې مې خپل ګاونډي ته _______ .

موږ نن سهار له چای سره کوچ _______ .

له چوکاټ څخه په مؤنثو او مذکرو نومونو د جملو تش ځایونه ډک کړئ.

توړپیکۍ	نجیبه	منګی	زرغونه	غوټۍ	زیارت

____ او ____ له خپلو منګیو سره چینې ته ولاړې.

د بر کلي ____ او ____ هم په لاره کې ورسره ملګرې شوې.

خور مې ____ مات کړ.

زه د ______ په ورغ کورته ځم .

جملې په مناسبو ادواتو (تورو) سره پوره کړئ.

تر	په	د	کې	او	څخه

زلمیانو ډوډۍ وخوړله ____ تر ډېرڅه ورؤسته یې ____ مازیګره پورې

____ پټو ____ راز راز سابه وکرل ، جهانګیر خان ____ توریېکۍ له

مشورې ____ ډېر خوښ و .

۱- هم معنا کلمې پیدا او په نښه کړئ.

ډېر	کم	لږ	زيات
وطن	ښکار	هيواد	کلي
برخه	حصه	مځکه	وظيفه
گټه	فايده	تاوان	نقصان
ښکلی	ښايسته	بدرنگ	خراب

۲- د لاندې جملو د نښه شويو کلمو ضد په چوکاټ کې پيدا کړئ.

کم	واړه	بدرنگ	تاوان	بی	ميوې

۱- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه زښته (زيات) دی. کم

۲- دغو غرونو زموږ وطن (ښکلی) کړی دی. ______

۳- زموږ په وطن کې (لوی) غرونه هم ډېر دي. ______

٤- زموږ د وطن غرونه موږ ته ډېره (گټه) لري. ______

٥- زموږ د غرونو په ځنگلونو کې (ميوه يي) ونې زياتې دي. ______

د جملو تش ځایونه په ورکړ شویو کلمو ډک کړئ .

سیندونه	شګو	کبان	ښکاریان	ځایونه

د کونړ سیند ډېر زیات _____ لري.

د کونړ سیند د برښنا د تولید او د مځکو د خړوبولو لپاره د بندونو جوړولو ښه _____ لري.

د کونړ د سیند غاړې ته ډله ډله _____ د کبانو د ښکار له پاره راځي.

د کونړ د سیند په _____ کې سره زر شته .

د کونړ له سیند سره د کامدیش او پېچ درې _____ یو ځای شوی .

مفردې کلمی مخامخ ته جمع کلمې ولیکئ .

سیند: سیندونه

ډله: ____

مځکه: ____

بند: ____

غونډوسکې: ____

کلوله: ____

غلیم: ____

فریاد: ____

ټوپ: ____

د جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو فعلونو ډک کړئ.

تیریدم،	ودریدم	ولویدلي	ونیولي	وکړ	ورکړي	کاندي

زه یوه ورځ پر لاره ______ .

زه تر بوټي وني لاندې ______ .

مرغۍ د غونډوسکي غوندې لاندې ______ .

ښښو دواړه مرغۍ غبرګې ______ .

مرغیو ډېر چغ و پغ ______ .

نفاق دواړه مرغۍ د بلا په خوله کې ______ .

که څوک له خپل ورور سره اختلاف ______ .

د ادواتو (تورو) په مناسب استعمال سره لاندې جملې بشپړې کړئ.

او	له	د	چې	ته	او	څخه	چې

الفت مور ______ بلنه راکوي ______ علم زده کړو ، ______ عمل ورباندې

وکړو : دی وایي : ______ بې عمله علم ______غلطې پوهې مثال لري

______ غلطه پوهه ______ انسان ______ شیطان جوړوي.

د لاندی جملو خالی ځایونه د ورکړ شوو کلمو په مرسته ډک کړئ .

دوی - دا - ما - ته - هغه - تا - ده - زه - تاسو

دا حج ته ځي.

___ حج ته ولاړ.

___ حج وکړه.

___ حج ونکړ مګر ما وکړ.

___ حج ته ځم.

___ حج نه دی کړی.

___ حج وکړ.

___ سړی حج ته ځي.

___ حج ته ځي .

___ کله حج ته ځي.

___ حج ونه کړ .

___ حچ ته نه ځي.

د مفردو جملو جمع ولیکئ.

هغه حج وکړه . — هغوي حج وکړ .

ما حج نه دی کړی. — ___ حج نه دی کړی .

تا حج وکړ . — ___ حج وکړ.

ده حج ونکړ — ___ حج ونکړ.

هغی حج وکړ. — ___ حج وکړ.

د لاندېنیو جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړئ:

دی، ده

دا ونه ________.

دا لرګی ________.

جلغوزی، ګورګوره

دا ________ ده.

دا ________ دي.

د لاندېنیو جملو تش ځایونه په مناسبو نومونو ډک کړئ:

رمه، رمې

دا ________ روانه ده.

دا ________ روانې دي.

کان، کانونه

دا ________ دی.

دا ________ دي.

شرمښ، شرمښان

دا ________ دی.

دا ________ دي.

لاندې مفرد نومونه په جمع بدل کړئ:

جمع	مفرد	جمع	مفرد
______	- گورگوره	ونې	- ونه
______	- ړوند	زمري	- زمری
______	- لاس	______	- شرمښ
______	- زرگر	______	- تېړه
______	- غوا	______	- خوړ

لاندېني جمع نومونه پر مفرد واړوئ !

جمع	مفرد
خوړونه:	خوړ
چېنې:	______
غرونه:	______
ښکاریان:	______
گېدړان:	______
بازونه:	______

په لاندېنيو جملو کې مفرد اسمونه او فعلونه په جمع او جمع اسمونه او فعلونه پر مفرد واړوئ :

جمع دا غرونه لوړ دي.

مفرد ---------------------

مفرد دا زرکه ښه ده.

جمع ---------------------

جمع غرڅه په غره کې ګرځي او سړي په هواره مځکه کې.

مفرد ---------------------

د لاندېنيو جملو په تشو ځايونو کې د چوکاټ له کلمو څخه مناسبه کلمه ولیکئ !

ځنګلونه، مرغان، چينې، لرګي، حيوانات، نښتر

شپون په غرونو کې ــــــــ څروي.

ځينې غرونه ګڼ ــــــــ لري.

ځينی ــــــــ په غرونو کې ژوند کوي.

د غر د ــــــــ اوبه ډېرې ښخې دي.

زموږ د کلي خلک له غرونو څخه ــــــــ، مېوې، او بوټي د خپلو اړتياوو د پوره کولو له پاره راوړي.

د غرونو په ونو کې ــــــــ تر نورو ونو لوې دی.

د جملو تش ځایونه له چوکات څخه په مناسبو ضمیرونه ډک کړئ!

زه، هغوی، هغه، دا، دی، تر، تاسی، دوی، موږ، هغه، هغوی، دوی

مثال: زه زده کونکی یم.

---- زده کوونکی یې.

---- زده کوونکی دی.

---- زده کوونکې ده.

---- زده کوونکی دی.

---- زده کوونکې ده.

---- زده کوونکي یو.

---- زده کوونکي یئ.

---- زده کوونکي دي.

---- زده کوونکې دي.

---- زده کوونکي دي.

---- زده کوونکې دي.

د لاندینیو جملو تش ځایونه د چوکات څخه په مناسبو ضمیرونو ډک کړئ!

زه، موږ، ته، تاسې، دی، دا، دوی، هغه، هغوی

____ مکتب ته ځم.

____ خپل پلار ته لیک لیکلای شې.

____ ښوونکې ده.

____ لایق شاګردان دي.

____ ټولګي ته ځو.

- ـــــــ د ښوونکي خبرې په غور سره اوري.
- ـــــــ له خپل ښوونکي څخه پوښتنې کوي.
- ـــــــ کورني کارونه کوئ.
- ـــــــ کتاب لولې.
- ـــــــ اخبار لولي.

د تېرې زمانې په متعدي فعل کې شخصي ضمېرونو استعمال کړئ!

- ما چوکۍ راوړه.
- تا چوکۍ راوړه.
- ده چوکۍ راوړه.
- دې چوکۍ راوړه.
- هغه چوګۍ راوړه.
- هغې چوکۍ راوړه.
- موږ چوکۍ راوړې.
- تاسې چوکۍ راوړې.
- دوی چوکۍ راوړې.
- دوی چوکۍ راوړې.
- هغوی چوکۍ راوړې.
- هغوی چوکۍ راوړې.

د لاندېنیو جملو په تشو ځایونو کې مناسب ضمېرونه ولیکئ:

تا، دوی، تاسې، دی، هغوی

ما امتحان ورکړ، خو ـــــــ ورنه کړ.

موږ ښوونځی ته لاړو خو ـــــــ رانغلې.

ده پنسل واخیست او ———— قلمونه واخیستل.

———— کتابچه واخیسته او دوی کتابچې واخیستې.

هغه خپل سرمعلم نه پیژني، خو ———— یې پیژني.

په لاندېنې جملو کې د مونث او مذکر اسمونه د پاره د چوکاټ څخه مناسب صفتونه انتخاب او د جملو په تش ځایونو کې ولیکئ.

سور، سره، زیړه، پاخه، خوږې، خوږه، پوخ، ژیړ

- دا انار ---- دی.
- دا ختکی ---- دی.
- دا توت ---- دی.
- دا کیله ---- ده.
- دا منه ---- ده.
- دا آلوچه ---- ده.
- دا توتان ---- دي.
- دا کیلې ---- دي.

د لاندېنيو جملو په تشو ځايونو کې مناسب صفتونه ولیکئ:

کلک، وړې، ښه، خواږه، سره

د کندهار انګور ________ دي او انار يې سور رنګ لري.

________ ختکي په کندز کې او تازه ناک په تګاب کې ډېر پېدا کېږي.

د لوګر منې ډېرې غټې او د نورستان ________ دي.

د خنجان دره سره توتان او ________ شفتالان لري.

د چارمغز پوستکی ________ وي او د پوټکی نازک وي.

ستا په لاس کې ________ منه ده او زما په لاس کې زېړه ده.

د لاندېنې جملې تش ځايونه د فعلونو د ورکړ شوېو حالتونه په اساس د چوکاټ د فعلونو څخه ډک کړئ.

کري وکري وکرل کرلي دي کرلي وو کرل

بزګر غنم ------ . (حال)

بزګر به غنم ------ . (راتلونکی)

بزګر غنم ------ . (مطلقه ماضی)

بزګر غنم ------ . (نژدې ماضي)

بزګر غنم ------ . (لرې ماضي)

بزګر غنم ------ . (استمراري ماضي)

د لاندېنيو جملو تش ځايونه دې په مناسبو کلمو سره ډک شي:

- ميرولي له خپل پلار سره په لاره کې ښکلي او ______ غرونه وليدل.

١- تيټ　　　٢- هوار

٣- دنګ　　　٤- واړه

- ميرولي له خپل پلار سره په موټر کې ________ ته روان و.

١- ننګرهار　　　٢- لغمان

٣- وردک　　　٤- پکتيا

- افغانستان يو ______ وطن دی.

١- غرنی　　　٢- هوار

٣- حاصلخېز　　　٤- سپېره

د ماضی (تېرې) زمانې فعلونه گردان کړی !

ډوډي خوړل

- احمد ډوډی خوري. (حال)
- احمد ډوډی وخوړه. (مطلقه، تېره زمانه)
- احمد ډوډی خوړلې وه. (لرې، تېره زمانه)

د لاندېنې جملې تش ځایونه په مناسبو قېدونو ډکې کړئ:

مکتب، پرون، کور، ښوونځی، نن، سهار

زه په نوي بایسکل ______ ته ځم.

زه پرون په موټر کې راغلم.

- زه ______ امتحان ورکوم.
- آمنه په خپل ______ کې اول نمره شوه.
- زه ______ وختي پاڅېږم.
- زه پروسږ کال په زاړه ______ کې اوسېدم.

د لاندېنیو جملو تش ځایونه په مناسبو ادواتو ډک کړئ:

سره، ځکه، کی، او، هم

زه ـــــــــ احمد دواړه په آزموینه ـــــــــ بریالي شو. احمد له خپل مشر ورور ـــــــــ کمک کړی وو. ما له خپل کتاب ـــــــــ زده کړه کړې وه. زموږ په بریالیتوب ښوونکی ـــــــــ خوښ شو.

پنځم ټولګی
پښتو

املا:

لاندې جملې په سمو کلمو بشپړې کړئ؟

نوروز د پسرلي د پیل ـــــ ګڼل کیږي.

| ورز - ورغ - ورض |

خلک د خپل ـــــ په اندازه په نوروز کې نوي کالي اغوندي.

| وس - وص - وث |

پسرلی د کال لومړی ـــــــ دی .

| فسل - فصل - فشل |

سمې کلمې د جملو په تشو ځایو کې ولیکئ ؟

الفت صاحب یو عالم او ـــــــ انسان وو.

| فاضل- فاز- لفائل |

الفت صاحب د زده کړې په دوران ډېر ذکي او ـــــــ و .

| اوښیار- هوښیار- اوخیار |

الفت صاحب یو ښه ـــــــــ و .

| شاعیر، شاہر، شاعر |

ډوډۍ

زموږ د کلي ګل احمد کاکا هره ورځ شيدې او مستې د خرڅولو له پاره بازار ته وړي او په پېسو يې کورته ډوډۍ راوړي. د ګل احمد کاکا زوی نجيب يوی ورځ ترې خلی وغوښتله ، پلار ورته وويل چې تاسی خپل کار کوئ، زه به خلی درته راوړم .

د لاندي جملو تش ځايونه له درکړ شويو کلمو نه په سمو کلمو ډک کړئ.

پرون د نجيبې ______ وه .

کوړده	کوزده	کوجده

زموږ د کلي خلک د چښنو اوبه د ____ له پاره استعمالوي.

چخاک	چشاک	چښاک

د نجيبې په کوزده کې به تورپېکۍ دريا تر ____ لاندې راوړي.

سادر	څادر	صادر

د لاندی جملو په تشو ځايو کې له ورکړ شويو کلمو څخه سمې کلمې وليکئ؟

په حج کې عربو او عجمو ټو شان سپين ______ تړلي وي.

اهرامونه	احرامونه	اخرامونه

هغه د حج مبارک د _____ په باب وویل:

سفر	ثفر	سافر

د پیغمبر(ص) مبارکې _____ ته ورغلو.

روزې	روځې	روضې

په تشو ځایونو کې سمې کلمې ولیکئ ؟

له کونړ _____ سره د کامدیش او پیچ درې سیندونه یو ځای شوی دي .

سین	سیند	سند

د کونړ سیند کونړ ته خاصه _____ وربخښلې ده .

شکلا	خکلا	ښکلا

د کونړ سیند د بند جوړولو _____ ځایونه لري.

مناسب	مناصب	مناشب

لاندې جملې په سمو کلمو پوره کړئ ؟

د کلي ځوانان د مځکې د کر لپاره ـــــ ته راوبوله .

عشر	اشر	حشر

د غرمې لپاره ئې ښه خوندوره ـــــ تیاره کړې وه.

ښوروا	خوروا	خوربا

د کلي ځوانان بې د اشر له پاره د جمعې په ـــــ راوغوښتل .

ورز	ورغ	ورذ

نیمګړې جملې په کلمو بشپړ کړئ ؟

دوه مرغۍ شوې ـــــ په ونه کې په جنګ.

باغ	پاس	پس

د غونډوسکې ـــــ لاندې ولویدلې .

غندې	غونډې	عونډې

که څوک کاندې ـــــ له خپله ورروه.

اختلاف	احتلاف	اختلاپ

د لاندې جملو تش ځايونه په سمو کلمو ډک کړئ؟

پرون د نجيبې ـــــ وه .

کوژده	کوزده	کوجده

زمونږ د کلي خلک د چينو اوبه د ـــــ له پاره استعمالوي.

چخاک	چشاک	څښاک

د نجيبې په کوژده کې به تورپښکي دريا تر ـــــ لاندې راوړي.

سادر	څادر	صادر

د جملو په تشو ځايونو کې ، له دريو درکړ شويو کلمو څخه سمه کلمه وليکئ .

يوه زاړه سړي د ـــــ په وخت خپلو زامنو ته وويل.

زنکدن	ځنکدن	جانکدن

هغه تجربه کار سړی د ـــــ کوده واخيسته.

غښو	غشو	عښو

ای زامنو! که ـــــ ووايم؛ نو ستاسې حال به دغسې وي.

اقيقت	حقيقت	حکيکت

لاندې جملې په سمو کلمو بشپړې کړئ؟

افغانستان یو غرنی ـــــــ دی .

وطن	وتن	وتڼ

دغو غرونو زموږ وطن ـــــــ کړی دی.

خکلی	ښکلی	شکلی

زموږ په هېواد کې ـــــــ ډېر غرونه دي.

سومره	څومره	ثومره

د پښتو خپل توری په نظر کې ونیسئ او لاندې جملې اصلاح کړئ؟

په کوته کې یو روند هلک ناست دی.

دا هلک ډېر حوان و او د بل کوچني کون هلک سره یو ځای و.

د باندی سه رلی اوریدله.

روند هلک چې لوح سر د باندې ولاړ، نو پوه شو چې رلی ده.

د جملو په تشو ځایو کې سمې کلمې ولیکئ؟

سېد جمال الدین افغان ډېر لوی ـــــــ و .

الیم	عالیم	عالم

د هغه ـــــــ کابل ته راوړل شو .

تالبوت	تابوت	طالوت

هغه هېواد او دین ته ستر ـــــــ کړي دي.

خزمتونه	خدمتونه	ښدمتونه

د جملو په تشو ځایو کې مناسبې کلمې ولیکئ؟

زمونږ ګران ______ افغانستان ډېر کانونه لري.

هېواد	حیواد	هېواد

افغانستان د تیلو او ګاز ______ لری.

زېرمې	زېلمې	ځېرمې

د ډېرو ______ کانونه د هېواد په مرکزی برخه کې پېدا کېږي .

سه‌کارو	سکارو	سکرو

متلونه د استدلال د تایېد له پاره د خبرو اترو په ____ کې ویل کیږي.

ترس	ترغ	ترص

دنیا د پټیې مثال لري او د انسان ټول اعمال او کارونه د تخم په ______ دی.

څېر	سېر	صېر

که انسان ښه کړي وي، نو ____ به یې هم نېک او ښه وي.

حاسل	عاصل	حاصل

لاندې جملې په سمو کلمو بشپړې کړئ! .

مور جانې! ستا ____ پر ما بې اندازې دي.

ایسانونه	احسانونه	احصانونه

مورکۍ جانې! درس ته به دې په ______ لېږلم.

زاریو	ځاریو	ظاریو

پر ما ګرانې مورې ! چې لږ درد به د شپې په ____ کړم، نو تر سهاره به دې خوب نه و.

ځړا	ږړا	ژړا

نـوروز

خوږو او ګرانو ماشومانو ! تر هرڅه د مخه تاسې ته د پسرلي د لومړۍ ورځې (نوروز) مبارکي وایم.

پسرلی د کال لومړی فصل دی، د دې فصل په پیلکېدو سره ونې پاڼې کوي. دښتونه ، غرونه او رغونه یو ځل بیا د ژمي له درانه خوبه راویښېږي او له نوېو هیلو سره راځي؛ نو موږ د دې لومړۍ ورځې یعنی د حمل میاشتې لومړۍ ورځ ته (نوروژ) وایو او همدغه د نوروز ورځ د نوي کال یا پسرلي د فصل د پیل ورځ ګڼل کېږي. د افغانستان ټول خلک په دې ورځ له وسې سره سم نوي کالي اغوندي ، خوښي کوي، ښه خوندور خواړه خوري او میلو ته ځي. بزګران نیالګی کښېنوي . دا ورځ د افغانستان په زیاترو ولایتونو کې لمانځل کیږي. په تېره بیا د افغانستان له لرې لرې ځایونو څخه مینه وال د مزار شریف ښار ته د دې ورځی د خاصې ننانځنې لپاره په ډېره مینه راځي.

د لاندې کلمو ضد کلمې ولیکئ:

ورځ	شپه
پیل	
خوب	
غر	
نوی	
خوندور	
خوښی	
ښه	

پنځم ټولګی

پښتو

انشأ

۱- لاندې جملې په ورکړ شويو لغتونو پوره کړئ:

مېرولي	پلار	موټر	پکتيا
لاره	غرونه	پوښتنه	ګټه

______ له خپل _____ سره په ______ کې ______ ته روان و. په ______ کې يې هرې خواته ښکلي او دنګ _____ وليدل . له خپل پلار څخه يې ______ وکړه : «پلاره! زموږ په وطن کې ، څومره ډېر غرونه دي. دا څه _____ لري؟»

۲- يو پاراګراف ولېکئ او لاندېنيو لغتونه د چوکاټ څخه پکې راولئ:

افغانستان، وطن، ډېره برخه، ښکلي، ښه، په زړه پورې دي

لاندې جملې په سمو کلمو بشپړې کړئ! .

مور جانې! ستا ـــــ پر ما بې اندازې دي.

ایسانونه	احسانونه	احصانونه

مورکۍ جانې! درس ته به دې په ـــــــ لېږلم.

زاریو	ځاریو	ظاریو

پر ما ګرانې مورې ! چې لږ درد به د شپې په ـــــ کړم، نو تر سهاره به دې خوب نه و.

جړا	ږړا	ژړا

د لاندې پوښتنو په ځواب کې يو وړوکی پراګراف وليکئ؟

په افغانستان کې نوروز په کومه نېټه شروع کېږی ؟

د نوروز په ورځ خلک څه رنګه کالي اغوندي؟

د نوروز په ورځ خلک چېرې ځي؟

پرګراف په ورکړ شويو کلمو پوره کړئ او مناسبې کلمې په خپلو ځايو کې ولېکئ.

ذکی	انسان	علمونه	ګران

ګل پاچا الفت يو عالم او فاضل _____ د خپل وخت _____ يې حاصل کړي وو . دی د زده کړې په دوران کې ډېر _____ او هوښيار و . نو په استادانو ډېر _____ و .

پرګراف په ورکړ شويو کلمو پوره کړئ او مناسبه کلمې په خپلو ځايو کې ولېکئ.

خبره،	سهار،	جمعې

جهانګير خان د خپلي ماندينې ---- ومنله او د کلي زلميان يې د ---- په ورځ د اشر له پاره راوغوښتل. په خپله جهانګير خان او نورو زلميانو ---- وختې د مځکې په اړولو پيل وکړ.

د لاندې پوښتنو له ځوابونو څخه يو پراګراف جوړ کړئ؟ .

حج د اسلام څوومه بنا ده؟

مسلمانان د حج له پاره چېرې ځی؟

حاجيان په حج کې څه ډول لباس اغوندي؟

له کوم ځای نه طواف کوی؟

عرفات ته په کومه ورځ ورځي؟

څه شی په کاڼو ولی؟

لاندې بې ترتيبه جملې په ترتيب ولېکئ؟

- کمې وي په کلي کې لوګي او دوړې.
- نو تازه وي هوا لږ څه.
- بهيرې ويالې پکې ډکې د يخو اوبو.
- رڼې اوبه روانې وي په سيندونو او لښتيو کې.

د مور په هکله د لاندې پوښتنو له مخې يو کوچنی پراګراف وليکئ؟

- مور ولې د ماشومانو له پاره ډېره ارزښمنه ده؟
- د خبرو طريقه يې څنګه ورښووله؟
- ګرځيدو طريقه يې څنګه ورښووله؟
- ښوونځي ته يې څنګه ليږلې؟
- او د روغتيا د ساتلو په اړه به يې څه کول؟

د لاندی پوښتنو په ځوابونو سره د افغانستان د کانونو په باره کې یو کوچنی پراګراف ولیکئ ؟

- په افغانستان کې د څه شي کانونه پیدا کیږي؟
- کانونه وطن ته څه ګټې لري؟
- تاسی کوم کان پیژنئ؟

د پراګراف تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو بشپړ کړئ.

عالم، ستر، نړۍ، افغانستان، ترکیه، دفن

سید جمال الدین افغان ډېر لوی ----- او ----- له مشهورو خلکو څخه و او ----- خدمتونه یي کړي دي. هغه اروپا او عربی ----- ته هم سفرونه کړي دي. په ۱۸۹۷ م کال په ----- کې وفات او هلته ----- شو.

لاندې بې ترتیبه جملې په ترتیب کړئ او په یوه پراګراف کې یې سم شکل ولیکئ؟

---- ای زامنو! که حقیقت ووایم.
---- که مو په خپل منځ کې اتحاد او اتفاق درلوده.
---- نو ستاسې حال به دغسې وي.
---- که مو دښمني او بې اتفاقي وکړه.
---- هیڅ قوي لاس به په تاسې بر نه وي.
---- د دښمن یو ضعیف لاس به تاسې ماتوي.

لاندې بې ترتيبه جملې په ترتيب په يوه پراګراف کې وليکئ؟

---- په ونه کې په جنګ شوې دوه مرغۍ.

---- لاندې ولويدلې د غونډوسکې غوندې دواړه.

---- ويې کړ چغ وپغ شور او فرياد ډېر.

---- خو وخت ځنې تير و او څه نه کيدل.

د بې ترتيبه کلمې څخه مرتبې جملې جوړې کړي!

- دی برکت په چښو د وطن کې.
- وي اوبه سړې په اوړي کې.
- وي اوبه تودې په ژمي کې.

لاندنۍ بې ترتيبه جملې د نومرې په ورکولو سره داسې په ترتيب کړئ چې د عنوان مطابق يو با معنا پراګراف ترې جوړ شي.

---- په پښتو ژبه کې ټول څلويښت توري استعماليږي.

---- اته توري د پښتو ژبې خاص توري دي.

---- چې د هغې له جملې څخه ۲۲ توري د پښتو او دري تر منځ مشترک دي.

---- چې په دري او عربي کې استعمال نه لري.

ARIC
B
6.421
SCF
8421 v.5

unicef

Save the Children

Supported and coordinated by UNICEF and Save the Children (USA)

Printed at Intol Printing and Packaging

د لاندي سوالونو له ځوابونو څخه يوه پراگراف جوړ کړئ.

- يو متل وليکئ.
- د متل مفهوم هم وليکئ.
- متل خلک د څه د پاره وايي؟

د نوی کال په لومړۍ ورځ کې زموږ هېوادوال ________

- په کور کې ناست وي
- مېلې کوي
- دفترونو ته ځي

پسرلی د کال ________ فصل دی.

- دويم
- لومړی
- څلورم

د حمل میاشتې لومړۍ ورځ ته ________ وايي.

- اختر
- نوروز
- آزادي

په پسرلي کې خلک ________ .

- د جوارو لوکوي
- نوي نيالگي کښېنوي
- له باغونو مېوې راټولوي

اشر (پګړه کار)

جهانګیر خان د خپلې درې جریبه مځکې د کرلو لپاره ډېر پرېشانه و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و او ده مځکه په خپله نه شوه کرلای نو د خپلې ماندینې (تورپېکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل، چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. جهانګیر خان هم د خپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره راوغوښتل. جهانګیر خان نورو زلمیانو سره سهار وختي د مځکې په اړولو پیل وکړ . تر غرمې پورې یې مځکه واړوله، پټي او پولې یې جوړې کړې. تورپېکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. زلمیانو ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټوکې راز راز سابه وکرل. جهانګیر خان د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. ځکه چې د ده ستونزه د زلمو په مرسته له منځه لاړه .

د شپې چې د جهانګیر خان واړه دسترخوان ته کښېناستل، جهانګیر وویل :

«اشر زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم ، مځکه مې نه اړولای شوه او نه کرلای .» زه به پخپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرو مرو برخه اخلم.

د هر لغت مناسبه معنا پیدا او کرښه ترې تاوه کړئ.

مهېال:	وخت	کال	پرون
زلمی:	وړوکی	ځوان	سپین ږیری
خوندوره:	خوږه	بې خونده	ترخه
خوښ:	خفه	خوشحاله	ګېله من

لاندې جمله په مناسبه کلمه سره بشپړه کړئ.

جهانګیر خان د کلي زلمیان د جمعې په ورځ ______ ته راوغوښتل:

خیرات

واده

اشر

متلونه

متلونه هغه پراخه مفهوم لرونکې، لنډې او په وزن برابرې وېناوې دي چې د یوې خبرې د ټېنګار او ښکلا لپاره په خبرو اترو کې وېل کیږي او د ټولنې د تجربو زیږنده وي. په متل سره د یوې ټولنې فکرونه او دودونه له یوه نسله څخه بل او له یوه ولس څخه بل ولس ته لیږدول کیږي او د خبرو ښکلا پرې زیاتیږي او پر مخامخ لوري سمدستي اغېزه کوي.

{ څه چې کرې هغه به رېبې }

نړۍ د پټي مثال لري او د انسان ټولې چارې او کړه وړه د تخم په څېر دي. انسان چې په دنیا کې هر څه کوي او هره چاره چې سرته رسوي ارومرو به د خپلو کړو مېوه او حاصل لاس ته راوړي، که یې ښه کړي وي، نو ښه به ترې اخلي او که یې بد کړي وي نو حاصل به یې ناوړه او خراب وي.

د هرې کلمې هم معنا کلمې د چوکاټ څخه تشو ځایونو کې ولیکئ .

ښایست	منلو	دلیل	ښه

ښکلا - متلونه د خبرو د ـــــ لپاره هم استعمالیږي.

نېک - که انسان ښه کار وکړي؟ نو لاسته راوړنه به یې ـــــ وي.

تأیید - د متل په ویلو سره خبره د ـــــ وړ ګرځي.

استدلال - متلونه د خبرو په منځ کې د ----- د تأیید لپاره وېل کیږي.

AMNA	Creation of the Pilot Schools in Afghanistan	د نمونه يي ښوونځيو تشکيل په افغانستان کي
HCI	Human Concern International	د بشری مرستو بين المللی موسسه
Unicef	United Nation Children Fund	يونيسف
CCA	Cooperation Center for Afghanistan	متا
ASC	Afghanistan Study Center	د افغانستان د مطالعاتو مرکز
ISRA	Islamic Relief Agency	د اسرا اسلامی خيريه موسسه
	Afghan Teachers and Schools Union in Quetta	د کويټه د افغانی ښونځيو او معلمينو اتحاديه

د پښتو د زده کړې اساسي قابليتونه

پنځم ټولګی

د اوریدلو او لوستلو مهارتونه:

ماشوم به وکولای شي چې:

- د پښتو ژبې د خاصو آوازونو مشخصات یو تر بل سره بیل او استعمال کړی.

لغات:

ماشوم به وکولای شي چې:

- د لغاتو یوه مجموعه چې مشابه آوازونه او مختلفې معناوې ولري سره راټوله کړي.
- د مناسبو کلمو په انتخاب سره لغات په مختلفو قوانینو کې استعمال کړي.

د مفاهیمو درک:

ماشوم به وکولای شي چې:

- اساسي مطلب معلوم کړي.
- په یوه کیسه کې خصوصي اوصاف تشریح کړی.
- د کیسې پای پیش بیني کړي.
- د نظریاتو او حقایقو تر منځ فرق وکړي.

د مطالعی مهارتونه:

ماشوم به وکولای شی چې:

- موخذ مواد استعمال کړي.
- لغات نامه استعمال کړي.

گرامری جوړښتونه:

ماشوم به وکولای شی چې:

- فاعلی اسمونه او ضمایر له مونثو او مذکرو اسمونو سره چې مفرد او جمع شکلونه ولري استعمال کړي.
- د مفعولی اسمونه او ضمایرو مفرد او جمع استعمال کړی.
- اضافی توری استعمال کړي.
- د فاعلی اسمونو او ضماېرو سره حال، ماضی او راتلونکی زمانی استعمال کړي.

املا ٔ:

ماشوم به وکولای شی چې:

- بی قاعدی کلمات په درسته توگه ولیکني.

انشأ:

ماشوم به وکولای شی چې:

- کیسه په یوه متن کی خلاصه کړي.
- د لارښودو سوالونو په استعمال سره په یوه موضوع باندی یو یا دوه پرگرافه ولیکي.
- د لغاتو په مرسته یو یا دوه پرگرافه په یو موضوع باندې ولیکي.

د پښتو

د زده‌کړې اساسي قابلیتونه

پنځم ټولګی

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

سریزه

دا کتاب د ښوونکي له دری، پښتو او ریاضی د مؤخذ کتابونو د سلسلی څخه یو کتاب دی کوم چې په ۱۹۹۹ کال د تجربه کارو افغانی تعلیم یافته پوهانو د یوی ډلی پواسطه ترتیب شوی تر څو له ښوونکو سره د لازمی قابلیتونو په زده کړه او پوهه کې مرسته وکړي کوم چې د لومړنیو تعلیماتو پروگرام په تدریس کې ضروری دي. دا مواد د ډول ډول موادي منابعو په اساس په خاص ډول د موجوده افغانی لومړنیو درسی کتابونو څخه ترتیب شوی دي.

دا انکشافی کتابونه په لاندې ډول ترتیب شوی دي.

- پدی برخه کی شپږ کتابونه (د اول تر شپږم ټولگی پوری) موجود دي چې هر یو یې د یو ټولگي لپاره دی.
- هر کتاب یې د ژبی د قابلیتونو په یو لست مشتمل دي چې دا قابلیتونه د مربوط ټولگی د سویی ښکارندوی دی، او ښوونکی سره په دی هکله مرسته کوی چې کوم لازمی قابلیتونه باید تدریس شي.
- د لومړی ټولگی لپاره قابلیتونه عبارت دي له د لوستلو آمادگی، د مهارتونو زده کول، او د لیکلو مهارتونه (انشأ).
- دوهم نه تر شپږم ټولگي پوري قابلیتونه عبارت دي له:

اوریدل او لوستل، لغات، د مفاهیمو درک کول، گرامری جوړښتونه، املأ او انشأ.

- د پنځم او شپږم ټولگیو لپاره د مطالعی مهارتونه اضافه شویدي.

په لست کې ذکر شوو قابلیتونو هر یو په خاصو لسانی مهارتونو تقسیم شوی دي تر څو چې د ماشومانو مختلفو سویو انکشاف ته ځواب ووایي. د ښوونکی سره په پوهه کې مرسته کوی چې کوم مشخص لسانی انکشافی مهارتونه ضروری دي چې باید په هر ټولگی کې وښودل شي.

د هر ټولگی کتاب د هغه لسانی انکشافی مهارتونو مثالونه وړاندی کوي چې سرته رسول یې په یو خاص ټولگی کې ضروری دي.

- دا مثالونه په لومړی ټولگی کښې د تورو، کلمو او لندو متنونو په باره کې دي.

- د دوهم ټولگی څخه تر شپږم ټولگیو پوری مثالونه په لاندی ډول ترتیب شوی دي:

د مفاهیمو درک:

کم لوسته متنونه د مفاهیمو د درک د سوالونو سره چې د اورېدلو او لوستلو مهاړتونه د مفاهېمو د درک په اړوند وازمایي.

گرامری جوړښتونه:

گرامری جوړښتونه د تمرینونو هغه مثالونه وړاندی کوي چې تدریس یې د هر ټولگی په سویه ضروری دی.

املا ٔ:

د املا ٔ د خاصو مقرراتو او قوانینو هغه مثالونه وړاندی کوی چې په تدریج سره مغلق او مشکل کیږي.

انشأ:

- د لیک د تمرینونو مثالونه وړاندی کوې چې په تدریج سره مغلق او مشکل کیږی.

دا مثالونه ښوونکي سره په لاندی ډول مرسته کوي:

- دا امر یقینی کوی چی ټول ښوونکی مربوط مهارت په ښو ډول استعمالوی .

- ښوونکي کولای شی چی دا مثالونه د دی لپاره چی آیا زده کوونکي مربوط مهارت زده کړی ده یا نه؟ استعمال کړی.

- ښوونکی کولای شی چی د دغه مثالونه په شان نور تمرینونه زده کوونکی لپاره جوړ کړی.

دا مؤخذ کتابونه نه یوازی د ښوونکو د استعمال له پاره دی بلکه د ښوونکو روزونکی هم ورڅخه استفاده کولای شی. چی د دې کتابونه

څخه د زده کوونکی د پوهی د آزموینی د پاره هم کار واخلی تر څو
چې د زده کوونکی مهارتونو ته انکشاف ورکړای شي.
ښوونکی کوولای شی چه اضافی مثالونه د تمرینونه له مخی جوړ کړی.

مفتیش (سوپروایزر) د دی لپاره مثالونه استعمالولای شی، چې معلوم کړی
ماشومان په لسان کی لازمی قابلیتونه زده کړی دی یا نه؟
ترتیب کوونکی پدی هیله دی چی ټول افغانی ښوونکی به ذکر شوی مواد
(کتابونه) له ماشومانو سره د کار کولو په برخه کی مفید او ګټور ومومی.

دا کتابونه د لاندیني موسسو په ګډون ترتیب شوی دي:

OI/HEP	Ockenden International	
	Hangu Education Program	د هنګو د ښووني او روزني پروګرام
UNCHS/ Habitat	United Nation Center for Afghanistan	هبېتات
IRC	International Rescue Committee	د ژغورني نړېواله کمیته
SCA	Swedish Committee for Afghanistan	د سوېدن کمیته د افغانستان دپاره
SAB	Solidarite Afghanistan Belgium	د بلجیم سره د همبستګی اداره
GTZ-BEFARE	Basic Education for Afghan Refugees	د افغان د مهاجرو لپاره اساسی زده کړی
AIL	Afghan Institute of Learning	د افغان آموزشی انیستیتوت
CARE	Cooperative Assistance Relief Everywhere	پاملرنه
PSD	Partners for Social Development	د اجتماعی ترقی همکاران
SCF-US	Save the Children Federation - US	د ماشومانو د حمایې موسسه
NAC	Norwegian Afghanistan Committee	ناروی کمیته د افغانستان له پاره
ECAR	Education Committee for Afghan Refugees	د افغان مهاجرینو د ښووني او روزني کمیته